

Barns rättigheter och barnets bästa

Praktiska sätt att arbeta
visionärt med FN:s
barnkonvention

Norrlandsoperan, 2022

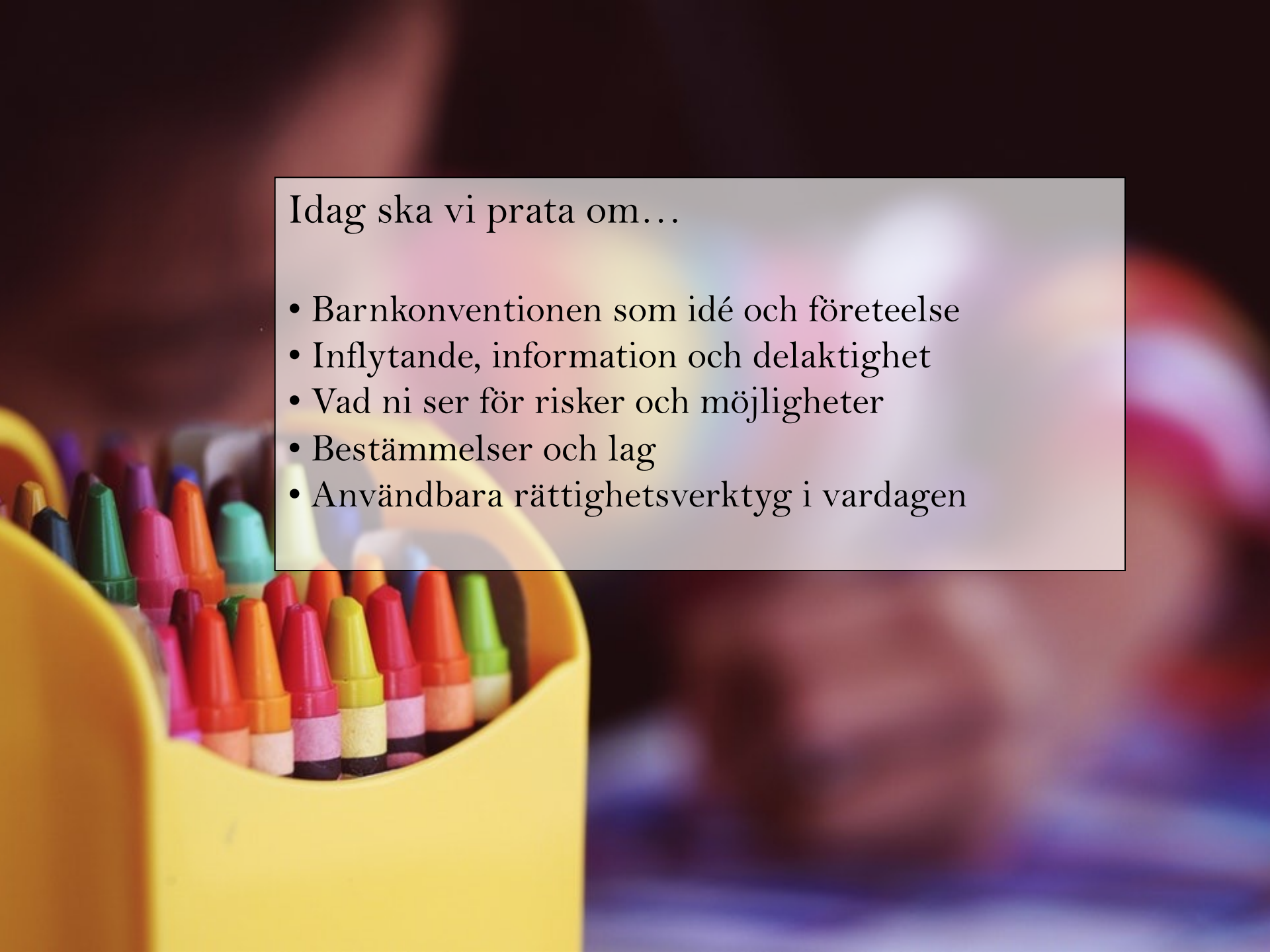

Johanna Wester

Utbildar i barnrätt för bl. a Svenska FN-förbundet

Tidigare:

- Barnrättsinformatör för UNICEF
- Kursledare på Amnestyakademin
- Medlem i Palmecentrets internationella expertgrupp
- Ansvarig för rättighetsfrågor hos regeringsinitiativet Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa

Idag ska vi prata om...

- Barnkonventionen som idé och företeelse
- Inflytande, information och delaktighet
- Vad ni ser för risker och möjligheter
- Bestämmelser och lag
- Användbara rättighetsverktyg i vardagen

Heta stolen

Stå upp om
påståendet stämmer!

Heta stolen

Jag vet vad
barnkonventionen är.

Heta stolen

Barnkonventionen
gäller alla under
20 år.

Heta stolen

Vietnam har antagit
barnkonventionen.

Heta stolen

USA har antagit
barnkonventionen.

Heta stolen

Barnkonventionen
är lag i Sverige
sedan 2017.

Heta stolen

Barnkonventionen
är lag i något land.

Heta stolen

FACIT

Vad betyder det att något är
en mänsklig rättighet?

Enligt FN är en rättighet något man behöver för ett liv med värde och värdighet. Varje rättighet är därför tydligt matchad mot ett mänskligt, grundläggande **behov**.

Vad är ett barn?

-
- A photograph of a group of children, likely at a cultural festival or parade. They are wearing traditional or ceremonial clothing, including a red jacket with a crest and a blue jacket. Their faces are painted with vibrant colors like yellow, green, and white. In the background, a city skyline with tall buildings is visible under a clear blue sky. A semi-transparent light blue box is overlaid on the center of the image, containing a list of bullet points.
- Barnkonventionen: lista över alla barns rättigheter
 - Fokus på de mänskliga rättigheter som är särskilt viktiga för minderåriga
 - Framtagen av FN år 1989 – tog tio år
 - Världens mest antagna konvention
 - 54 punkter som också kallas för artiklar

Barnkonventionens fyra grundprinciper

1. Alla barn har rätt att säga sin mening och få den respekterad.
2. Barnets bästa ska beaktas vid *alla* beslut som rör barnet.
3. Alla barn har rätt till liv och utveckling.
4. Alla barn har samma rättigheter: ingen får diskrimineras.

Alla barn har rätt till

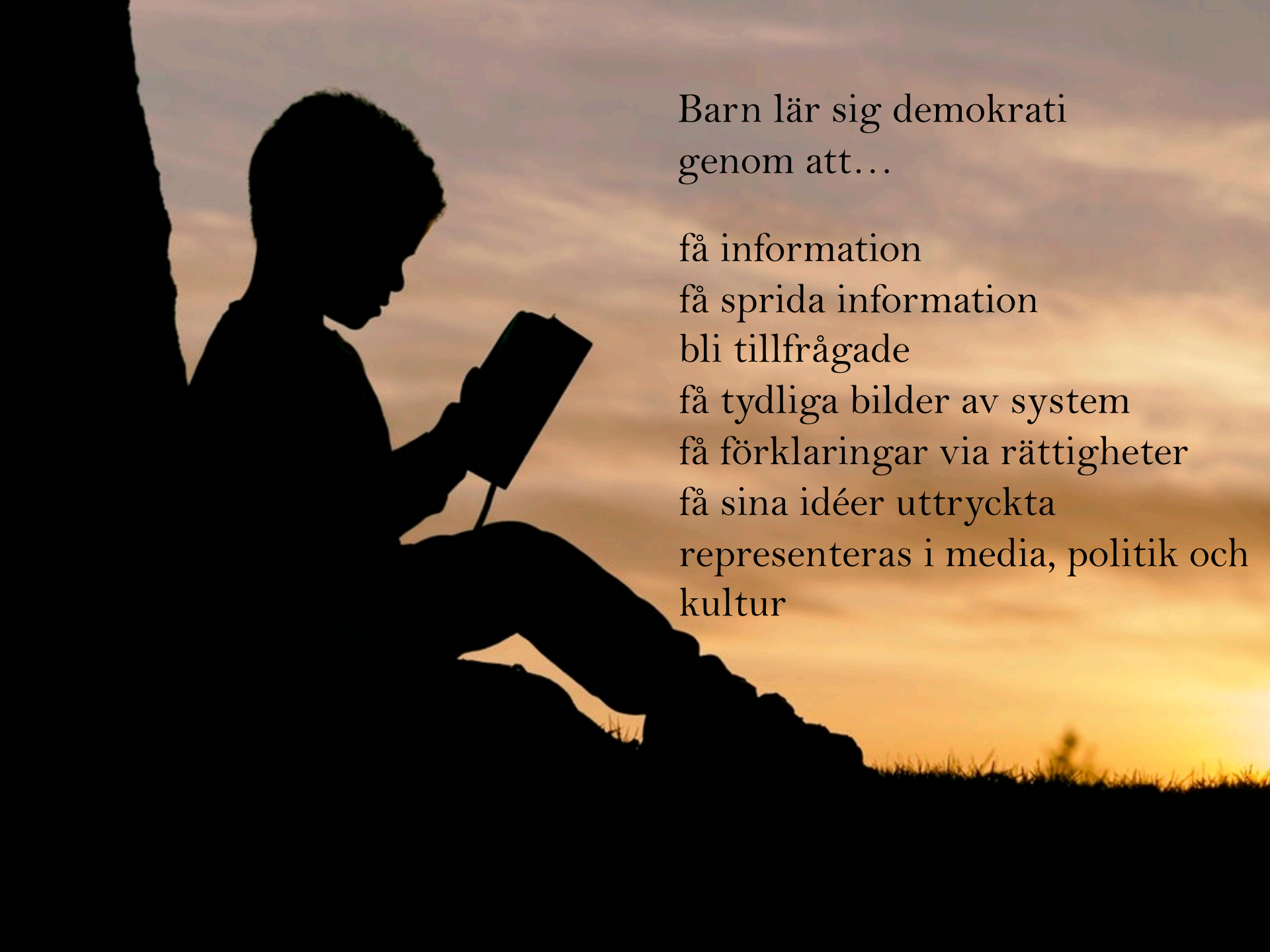

- Jämställdhet
- Skydd mot våld och skada
- Sitt namn
- Lek och vila
- Uttryck av sin mening
- Kunskap om rättigheter
- Hälsa
- Kostnadsfri skolning
- Privatliv
- Kultur

Unga ska få göra sin röst hörd i frågor
som rör dem.

Stora som små barn, stora som små frågor.

A silhouette of a young child sitting on the ground, leaning against a tree trunk on the left, and reading a book. The background is a warm, golden sunset sky with soft clouds. The child's head is bowed, and their hands are holding the book open.

Barn lär sig demokrati
genom att...

få information

få sprida information

bli tillfrågade

få tydliga bilder av system

få förklaringar via rättigheter

få sina idéer uttryckta

representeras i media, politik och
kultur

Barnsyn

Val av bilder

Val av tilltal

Vardagligt nedsättande ord

Idéer om rollfördelning

Antagna behov

Barnsyn

Vilken är din barnsyn?

Vilken är Norrlandsoperans?

Barnperspektiv

Att vuxna sätter sig in i barnets situation för att bättre ta tillvara barnets intresse och verka för dess bästa.

Barnrättsperspektiv

Att ta hänsyn till de mänskliga rättigheter som barn har och att säkerställa dem i åtgärder eller vid beslut som rör barnet.

A background image showing children playing basketball on a wooden court. A child in a white jersey is in the foreground, and another child in a red jersey is partially visible to the right. The image is slightly blurred, suggesting motion.

Barnrättsperspektiv genomsyrar en verksamhet när:

- Dedikerade resurser avsätts för att främja barnets rättigheter, inräknat specifikt ansvarig personal med mandat och egen budget
- Barnets integritet och utveckling beaktas
- Barnet inte diskrimineras
- Ett jämställdhetsperspektiv finns
- Barnets bästa, både på lång och kort sikt, övervägs i beslut som berör dem direkt eller indirekt
- Det finns god kunskap hos personalen om barns rättigheter

Kort sagt – när barnet tas på allvar!

När inom Norrlandsoperans verksamhet är det särskilt viktigt eller svårt att tillgodose barnets rättigheter?

Tips för möten med barn som delaktiga

- ✓ Undersök om barnet vill bli informerad/få informera på något visst sätt.
- ✓ Förklara i förväg för barnet hur mötet kommer se ut, så att det hinner förbereda sig mentalt och praktiskt.
- ✓ Ta pauser.
- ✓ Berätta för barnet vilka de olika vuxnas namn och roller är.
- ✓ Lägg in frågor i mallar för möten som “vad tycker barnet?”, “har barnet varit med på mötet?”, “hur har det annars representerats”, etc.
- ✓ Etablera för alla inblandade vuxna vilka ansvar de har. Se till att alla som ska vara med på ett möte vet varför de ska vara det.

Barnkonsekvensanalys = prövning av barnets bästa

En barnkonsekvensanalys, också kallad barncheck, barnchecklista eller BKA, är ett verktyg för att en verksamhet ska kunna leva upp till konventionen.

Hur kommer det här beslutet påverka oss?

Barnets bästa:
utgångspunkt för all
verksamhet!

Den som fattar ett beslut
som rör barn ska kunna visa
att barnets bästa har
beaktats och på vilka
grunder beslutet har fattats.

Arbetsplatsen kan använda schabloner som finns hos Barnombudsmannen, eller göra en mall själva.

Låt barnets bästa väga tungt!

Barn Checklista

Ärendenummer: _____ Ärendets namn: _____
Att bifoga handlingar för beslut

Under ärendehantering och i beslutsprocessen ställs följande frågor och redovisas i beslutet:

1. På vilket sätt, direkt eller indirekt, berörs barn och unga av denna fråga?

Innebär förslaget att:

- ☐ vi har satt barns och ungas bästa i främsta rummet
- ☐ vi tagit hänsyn till deras sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter
- ☐ vi tagit hänsyn till deras hälsa och utveckling, behov och säkerhet
- ☐ vi tagit hänsyn till de funktionshindrade barnens och ungas behov
- ☐ Barn och unga berörs inte alls av ärendet, vare sig direkt eller indirekt.

På vilket sätt berörs/berörs inte barn och unga: _____

2. Kan barns och ungas egna åsikter tas tillvara i denna fråga?

☐ Ja ☐ Nej

Om Ja, enligt vilken nivå på medinflytandestegen på sidan 3 i detta dokument.
Om Nej, motivera varför barns och ungas åsikt ej tagits tillvara i frågan.

Nivå nr: ☐

Hur motiveras denna nivå: _____

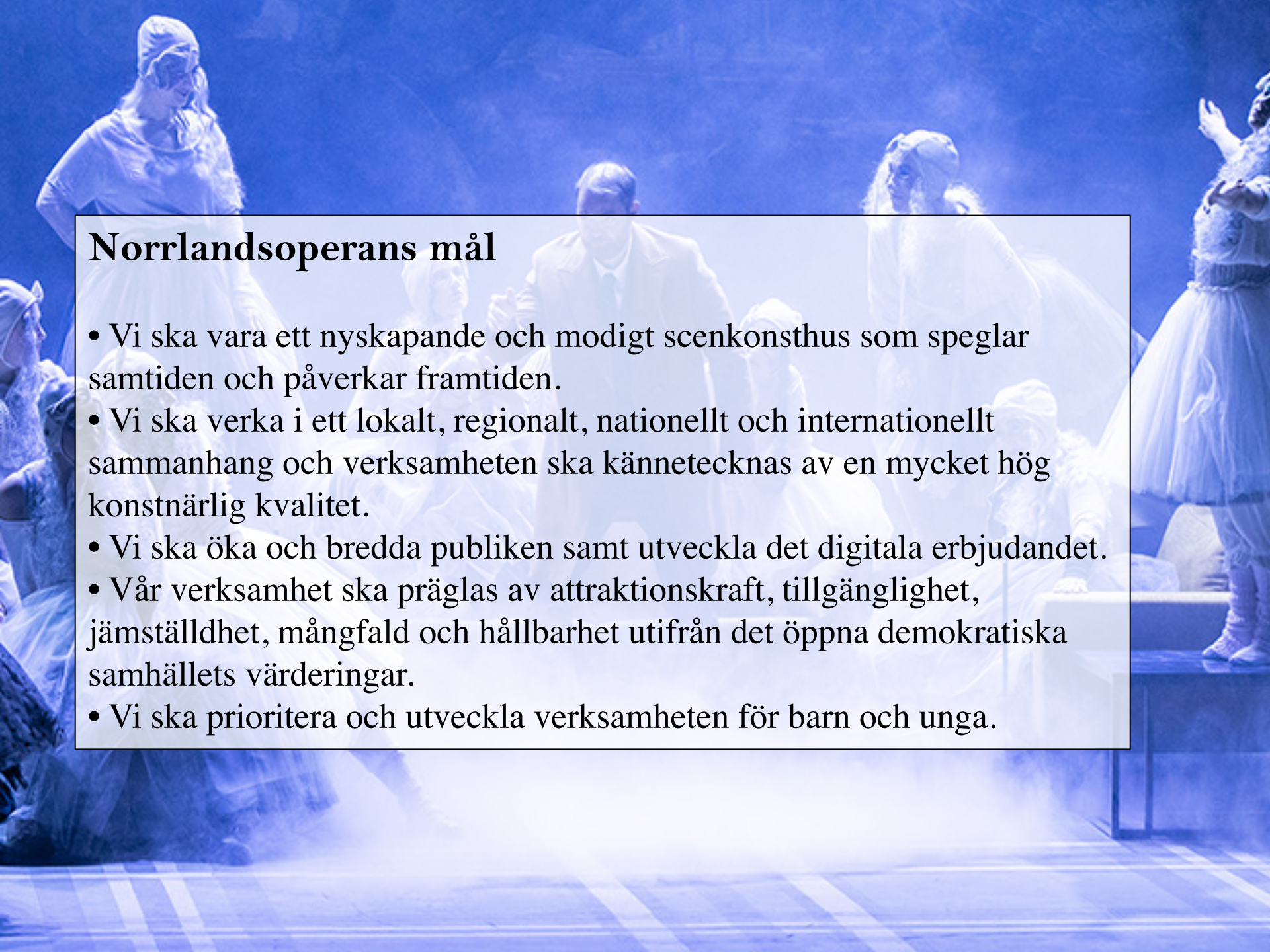
Om barn och ungdomar tillfrågats – bör en återkoppling/uppföljning till dessa göras.

Dokumentation

Varje nämnd redovisar åtgärder och goda exempel hur barnchecklistan har genomförts i olika ärenden under året i årsredovisningen samt redovisar antal beslut som föranletts av barnchecklistan samt hur stor andel av besluten tagna under året detta utgör.

Underskrift av handläggare

Namnförtydligande

Norrlandsoperans mål

- Vi ska vara ett nyskapande och modigt scenkonsthus som speglar samtiden och påverkar framtiden.
- Vi ska verka i ett lokalt, regionalt, nationellt och internationellt sammanhang och verksamheten ska kännetecknas av en mycket hög konstnärlig kvalitet.
- Vi ska öka och bredda publiken samt utveckla det digitala erbjudandet.
- Vår verksamhet ska präglas av attraktionskraft, tillgänglighet, jämställdhet, mångfald och hållbarhet utifrån det öppna demokratiska samhällets värderingar.
- Vi ska prioritera och utveckla verksamheten för barn och unga.

Grundfrågor

Vem är inte här?

Vad erfar den som är det?

Barnkonventionen till lag!

A young child with light brown hair, wearing a dark green long-sleeved shirt, is seen from behind, standing in front of a dark grey chalkboard. The child's right arm is raised, and they are holding a piece of white chalk, appearing to be in the process of writing on the board. The background is the textured surface of the chalkboard.

Sedan barnkonventionen blivit lag
eftersträvar regeringen:

- Mer kunskap hos vuxna, så som i yrkesutbildningar.
- Att myndigheter som är centrala för att säkerställa barnets rättigheter får i uppdrag att göra verksamheten känd för just barn.
- En ny straffbestämmelse om misshandel av barn.
- Att utsatta barn (som exempelvis behöver hjälp från socialtjänsten, söker asyl eller har det svårt i skolan) kan märka skillnad i kontakten med myndigheter.

- Att barn får tydligare information om saker som påverkar dem
- Starkare rättigheter för barn som kommer från andra länder
- Att barn med funktionsnedsättning får bättre stöd
- Mindre skillnader mellan olika kommuner och områden
- Mer barnkonvention i domstolen – ”direkt tillämplighet”
- Med rättigheterna listade i en och samma lag blir de synligare och tydligare.

A close-up photograph of a hand holding a crystal ball. The crystal ball is perfectly spherical and reflects the sky and clouds. The hand is positioned on the left side of the frame, with the thumb and fingers visible. The background is a soft-focus view of the sky and clouds, matching the reflection in the crystal ball.

Skilda perspektiv finns även i de bästa av relationer mellan barn och vuxna.

Det finns alltid skäl att efterfråga barnets unika kompetens, dvs dess sakkunskap om hur det är att vara just det barnet.

Viktigt med både tydlighet och dokumentation så att den unga och andra kan följa upp.

Framförhållning, flexibilitet och tillgänglighet är också nyckelord.

Tre led: Barnet måste få tid på sig att begripa vad som händer i en viss process och hinna bilda sig en uppfattning om det - för att *sen* kunna kommunicera den.

Inte alla barn som har behov eller önskemål formulerar dem rakt ut!

The background image shows three children swimming in the sea at sunset. The sun is low on the horizon, creating a warm, golden glow across the water and sky. In the distance, a long pier or bridge structure extends into the water. The children are in the foreground, their heads and shoulders above water, looking towards the camera. The overall mood is peaceful and summery.

Diskussion

Vilka outnyttjade möjligheter finns för att bättre tillgodose barns rättigheter inom Norrlandsoperan?

A photograph of a woman in a grey tank top pushing a red wagon with a young boy in a green plaid shirt sitting inside. The boy is smiling. Behind them, a girl in an orange shirt and another boy in a red shirt are also smiling. They are in a grassy park with trees in the background.

Barnkonventionen påminner oss om att barn är mer rättighetsbärare än skyddsobjekt.

Hur en verksamhet kan arbeta praktiskt

- Välj ut ex. fem viktigaste rättigheter att arbeta med för just er, baserat på de behov ni ser.
- Gör en handlingsplan för implementeringen.
- Ha barnrättsfrågan som en stående punkt på arbetsmöten.
- Se över styrdokument.
- Se över formerna för hur man möter/pratar med barn och unga.

Hur en verksamhet kan arbeta praktiskt

- Gör en vana av att göra barnkonsekvensanalyser.
- Inrätta ambassadörer för barnrättsarbetet.
- Inspireras av hur verksamheter liknande er har gått tillväga.
- Inför en barnrättsdag.
- Sätt upp och sprid pedagogiskt material om barnkonventionen.
- Ha som regel att orosanmäla – går vid behov att göra anonymt.

Att vuxna och barn förstår ungas rättigheter är viktigt...

...för att unga genom kunskapen om sina
rättigheter ska förstå och ta hand om varandras rättigheter

...för att rättigheterna ska spridas över tid och rum

...för att unga ska kunna utveckla en stark självkänsla, stolthet och förmåga
att lösa konflikter

...för att ungas förtroende för vuxna får bästa förutsättningar

...för den investering i samhället det är: den som bemöts respektfullt blir en
respektfull samhällsbyggare.

A young boy with short brown hair and round glasses is shown in profile, looking upwards and to the right. He has a thoughtful expression, with his right index finger resting on his chin. He is wearing a patterned shirt with small, colorful floral designs. Above his head, a large, hand-drawn thought bubble is visible, containing the word 'Frågor?' in a white, serif font. The background is a solid dark green color.

Frågor?

Vad tar du med dig
från idag?

Tack för er tid och lycka till i ert viktiga arbete!

Frågor:

johanna.wester@barnsrattigheter.com

omrattigheter.se

barnsrattigheter.com

